

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه:	باباجانی، جعفر، ۱۳۲۶ -
عنوان و نام پدید آور:	نیم قرن با حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان / مولف جعفر باباجانی؛ زیر نظر دانشگاه علامه طباطبائی، معاونت پژوهشی
مشخصات نشر:	تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری:	۸۰۲ ص. : مصور (بخشی رنگی).
فروست:	انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی: ۷۰۷.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۲۱۷-۶۱۳-۰: ۷۰۰۰۰۰ تومان
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
موضوع:	باباجانی، جعفر، ۱۳۲۶ - -- خاطرات
موضوع:	حسابداران -- ایران -- خاطرات
موضوع:	Accountants -- Iran -- Diaries
شناسه افزوده:	دانشگاه علامه طباطبائی.
رده بندی کنگره:	۱۴۰۳ ۲۱۳ ب/۵ / HF ۵۶۰۴
رده بندی دیویی:	۶۵۷/۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی:	۹۸۲۶۶۴۹

نیم قرن با حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان

مؤلف:

دکتر جعفر باباجانی

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

نیم قرن با حسابداری

و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان

مؤلف:

دکتر باباجانی

زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه

شابک: ۰-۶۱۲-۲۱۷-۹۶۴-۹۷۸

سرپرستار: دکتر نازیلا فرمانی انوشه

صفحه‌آرا: محمدرضا حجتی

طراح جلد: غزال باباجانی

ناظر فنی: عبدالرضا گودرزی

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی؛ صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷

فروشگاه آنلاین انتشارات book.atu.ac.ir

سایت مرکز چاپ و انتشارات press.atu.ac.ir

سایت فروشگاه الکترونیکی mybooket.com/atu

آدرس فروشگاه مرکزی: تهران انتهای بلوار دهکده المپیک، دانشگاه علامه طباطبائی

رویه‌روی ساختمان مرکزی جنب باجه بانک ملی تلفن: ۴۸۳۹۲۶۵۹ همراه: ۰۹۹۰۳۴۹۹۹۸۵

قیمت: ۷۰۰۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰

چاپ اول ۱۴۰۳

یاد و خاطره پدر، مادر و دایی بزرگوارم که در حق من پدری کرد و همچنین برادران از دست رفته اسماعیل، جلال و جلیل و دو بزرگوار دیگر یعنی پدر و مادر همسر عزیزم را گرامی می‌دارم و برای آنها از خداوند متعال طلب آمرزش می‌طلبم. افزون بر این فوت پسردایی عزیزم دکتر جوادداوری نیز غم بزرگی بردوشم گذاشت و به دیار باقی شتافت. خداوند همه این عزیزان را بیامرزد.

تاشدم حلقه به گوش درمیخانه عشق هر دم از نوغمی آید به مبارک بادم

تقدیم به:

همسر ارجمندم فریده خزلی و دو فرزند دلبندم گلاره و غزال باباجانی

فهرست مطالب

مقدمه	۱
بخش اول - دوره خدمت در وزارت امور اقتصادی و دارایی	
فصل اول - دوران کودکی و نوجوانی	
مقدمه	۲
دوران کودکی و نوجوانی	۳
دوره خدمت سربازی در قامت سپاه دانش	۹
خاطره دوره آموزشی در پادگان کرمانشاه	۱۰
اعزام به شهر تبریز در استان آذربایجان شرقی	۱۳
دوره خدمت یکساله معلمی در تبریز	۱۶
دوره قبل از استخدام در وزارت دارایی	۱۹
فصل دوم - استخدام در وزارت امور اقتصادی و دارایی	
دوره کارآموزی قبل از خدمت	۲۳
آغاز خدمت در اداره دارایی شهرستان محلات	۲۶
اسقرار در منزل جدید و شروع به کار	۲۸
پذیرش در مقطع کارشناسی دانشگاه تهران	۳۸
طرح شکایت برای دریافت مزایای خارج از مرکز	۴۲
فصل سوم - انتقال به اداره کل تمرکز حساب‌ها و امور حسابداری‌ها	
شروع به کار در اداره کل	۴۵
تنظیم حساب‌های شهرستان میناب بندرعباس	۴۸
تنظیم حساب‌های معوقه شهرستان ساوه	۵۵
ماموریت به اداره کل امور اقتصادی و دارایی بندرعباس	۶۰
دریافت پذیرش در مقطع کارشناسی ارشد	۶۵
تنظیم حساب طرح‌های عمرانی بندرعباس	۶۸

ب نیم قرن با حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان

تنظیم حساب‌های معوقه کهکیلویه و بویراحمد.....	۷۰
انتصاب به ریاست اداره تفریغ بودجه.....	۷۳
مسافرت به کشور امریکا برای ادامه تحصیل.....	۷۷

فصل چهارم - دوران تحصیل در آمریکا و بازگشت به ایران

شروع به تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد.....	۸۱
مسافرت بین دو نیم سال تحصیلی به کالیفرنیا.....	۸۴
آغاز نیم سال دوم تحصیل و ترم تابستانی.....	۸۷
مسافرت به ایالت فلوریدا.....	۹۴
مسافرت به اروپا.....	۹۷
بازگشت به ایران.....	۹۹
شروع به کار در وزارت امور اقتصادی و دارایی.....	۱۰۱
اختلاس در ذیحسابی طرح‌های عمرانی کرمانشاه.....	۱۰۷
انتصاب به عنوان معاون اداره کل تمرکز حساب‌ها.....	۱۱۳
زمان ازدواج فرارسید.....	۱۲۰

فصل پنجم - فراهم کردن زیرساخت‌ها برای روزآمد کردن حساب‌ها

مقدمه.....	۱۲۵
ایراد رئیس جمهور وقت در مورد عقب‌افتادگی حساب‌ها.....	۱۲۶
پیشنهاد طرحی برای رفع عقب‌افتادگی حساب‌ها.....	۱۲۸
تصویب تبصره ۶۶ تبصره قانون بودجه سال ۱۳۶۱.....	۱۲۸
نکات کلیدی تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۱.....	۱۳۰
تشکیل جلسات هیات سه نفری تبصره ۶۶.....	۱۳۷
برخی نکات کلیدی تبصره ۶۶.....	۱۳۸
انجام برخی ماموریت‌های محوله.....	۱۴۴
اختلاس در اداره کل امور اقتصادی و دارایی بندرعباس.....	۱۵۴
اعزام به بندرعباس برای رسیدگی به اختلاس.....	۱۵۸

فهرست مطالب ت

خروج عزیزمرادی از بندرعباس	۱۶۱
آغاز رسیدگی و بررسی اسناد و مدارک	۱۶۲
حضور در بانک ملی برای رسیدگی	۱۶۹
پایان رسیدگی به اختلاس	۱۷۳

فصل ششم - تدوین دستورالعمل و استقرار سیستم حسابداری دستگاه‌های اجرایی

مقدمه	۱۷۷
تألیف کتاب حسابداری دولتی	۱۸۱
انجام برخی ماموریت‌ها	۱۹۰
تهیه دستورالعمل حسابداری با سرفصل‌های استاندارد	۱۹۷
تصویری کلی از سیستم حسابداری مورد طراحی	۲۰۱
عملیات حسابداری طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی	۲۰۷
تدوین قانون جدید محاسبات عمومی	۲۱۱
قانون تفریغ بودجه سال‌های پس از انقلاب	۲۱۲
انتصاب به سمت اداره کل تمرکز و تلفیق حساب‌ها	۲۱۸

فصل هفتم - انتصاب به عنوان ذیحساب و مدیر کل امور مالی

مقدمه	۲۲۱
عضویت در هیأت تدوین آیین‌نامه‌ها	۲۲۷
انجام مأموریت به شهرستان‌ها برای آموزش	۲۲۹
تألیف کتاب اصول و کاربرد حسابداری دولتی	۲۳۵
انتصاب به سمت مدیرکل امور مالی وزارت علوم	۲۳۹
تشریح اوضاع آشفته امور مالی وزارت	۲۴۳
آغاز انجام اصلاحات در امور مالی	۲۴۷
وضعیت نابسامان مالی دانشجویان اعزامی به خارج از کشور	۲۴۹
انجام اصلاحات در سایر ادارات ذیحسابی	۲۵۴
تصویب قانون مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی	۲۷۲
طراحی و اجرای سیستم حسابداری دانشگاه‌ها	۲۸۱

ث نیم قرن با حسابداری و حسابرسی عمومی ایران و جهان

فصل هشتم - انجام طرح پژوهشی و انتقال از وزارت دارایی

۳۰۳	 مقدمه
۳۰۵	 بررسی تطبیقی نظام‌های مالی و نظارتی دولتی
۳۰۸	 گزارش اول پروژه تحقیقاتی
۳۱۰	 گزارش دوم پروژه تحقیقاتی
۳۱۱	 نتایج حاصل از اظهارنظر ذیحسابان دستگاه‌های اجرایی
۳۱۳	 نتایج حاصل از اظهار نظر ذیحسابان شرکت‌های دولتی
۳۱۳	 نتایج حاصل از اظهارنظر اعضای ارشد دیوان محاسبات
۳۱۵	 پیشنهادات ناشی از اجرای مرحله دوم پژوهش
۳۱۹	 گزارش سوم پروژه تحقیقاتی
۳۲۲	 مسافرت به کشور استرالیا
۳۲۸	 تغییر مدیریت در وزارت فرهنگ و آموزش عالی
۳۳۱	 پذیرش در دوره دکتری حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی
۳۴۰	 مأموریت به کشور استرالیا
۳۵۴	 پایان مأموریت در وزارت امور اقتصادی و دارایی
۳۵۷	 بخش دوم - دوره خدمت در هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

فصل نهم - خدمات آموزشی در دانشگاه

۳۵۹	 مقدمه
۳۶۰	 عضویت در هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی
۳۶۸	 تدریس دروس حسابداری
۳۷۰	 مأموریت آموزشی به لندن
۳۷۳	 مدیریت گروه آموزشی حسابداری
۳۷۸	 همکاری با سازمان سنجش آموزش کشور
۳۸۰	 سردبیری فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی
۳۸۲	 برگزاری کارگاه‌های آموزشی

فهرست مطالب ج

ارتقاء از استادیاری به مرتبه دانشیاری و استادی	۴۰۹
بازنگری در کارشناسی ارشد حسابداری و ایجاد رشته‌های جدید	۴۱۱

فصل دهم - انجام خدمات اداری در دانشگاه

مقدمه	۴۲۳
مسئولیت مدیریت دفتر برنامه و بودجه و تشکیلات دانشگاه	۴۲۴
اعزام به زیارت مکه مکرمه	۴۲۸
انتصاب به سمت معاون دانشجویی و فرهنگی دانشگاه	۴۳۱
سایر اقدامات انجام شده در معاونت دانشجویی	۴۴۳
استعفا از معاونت دانشجویی و فرهنگی	۴۴۷
انتصاب به سمت معاون اداری و مالی	۴۴۹
پایان انجام خدمت در معاونت‌های دانشجویی و اداری مالی	۴۶۰

فصل یازدهم - خدمات پژوهشی تدوین و استقرار سیستم‌های حسابداری در بخش عمومی ایران

مقدمه	۴۶۳
طراحی و اجرای حسابداری وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی	۴۶۴
طراحی و اجرای نظام حسابداری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی	۴۶۶
بررسی تطبیقی نظام‌های مالی و نظارتی دولتی	۴۶۶
طرح مطالعه و تدوین آیین‌نامه مالی شهرداری تهران	۴۶۷
گزارش شناخت آیین‌نامه مالی شهرداری تهران	۴۶۸
متن اصلی مطالعه و تدوین آیین‌نامه مالی شهرداری تهران	۴۸۸

فصل دوازدهم - طراحی و تدوین سیستم حسابداری مالیاتی کشور

مقدمه	۴۹۷
گزارش مرحله اول طرح	۵۰۲
فصل اول - ویژگی‌های ساختاری سیستم حسابداری مالیاتی	۵۱۹
فصل دوم - نحوه اجرای حسابداری مالیاتی	۵۳۴

ح نیم قرن با حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان

فصل سوم - دفاتر و مدارک حسابداری مالیاتی	۵۳۶
فصل چهارم - تشریح سرفصل‌های حساب کل و کاربرد آنها	۵۳۶
فصل پنجم - طبقه‌بندی و کدگذاری حساب‌ها	۵۴۰
فصل ششم - دستورالعمل حسابداری	۵۴۲
فصل هفتم - گزارشگری مالی	۵۴۵

فصل سیزدهم - مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی شهرداری‌ها

مقدمه	۵۵۳
طرح نکات کلیدی در تدوین مبانی نظری	۵۵۶
طرح پژوهشی مطالعه و تدوین مبانی نظری حسابداری شهرداری تهران	۵۵۸
قرارداد مرحله اول طرح پژوهشی	۵۶۳
استفاده نابجا از عنوان جلد اول کتاب	۵۶۹
استفاده نابجا از اثروطرح شکایت در دفتر حقوقی شهرداری تهران	۵۷۶
چاپ جلد اول و دوم کتاب مبانی نظری توسط شهرداری	۵۸۰

بخش سوم - تألیف کتاب‌های دانشگاهی

مقدمه	۵۸۴
-------------	-----

فصل چهاردهم - تألیف پنج جلد کتاب در زمینه حسابداری دولتی

تألیف اولین کتاب حسابداری دولتی	۵۸۷
تألیف کتاب حسابداری و حسابرسی دولتی	۵۹۲
تألیف کتاب اصول و کاربرد حسابداری در سازمان‌های دولتی	۵۹۴
تألیف کتاب حسابداری و کنترل‌های مالی دولتی	۵۹۸
حسابداری و مسئولیت پاسخگویی در بخش عمومی - مجموعه مقالات	۶۰۵

فصل پانزدهم - مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی شهرداری‌ها

مقدمه	۶۲۱
-------------	-----

فهرست مطالب خ

۶۲۲	 مفاهیم بنیادی حسابداری و گزارشگری مالی شهرداری‌ها
۶۳۷	 بررسی تطبیقی حوزه‌های اساسی حسابداری و گزارشگری مالی

فصل شانزدهم - تألیف کتاب‌های حسابداری پیشرفته بخش عمومی و بررسی تطبیقی

نظارت و حسابرسی مستقل

۶۶۷	 مقدمه
۶۷۱	 بخش اول - نظام مسئولیت پاسخگویی و عملکرد آن در بخش عمومی
۶۷۸	 بخش دوم - مفاهیم، اصول و استانداردهای حسابداری بخش عمومی
۶۸۳	 بخش سوم - حسابداری و گزارشگری مالی حساب مستقل فعالیت‌های حاکمیتی
۶۸۷	 بخش چهارم - حسابداری و گزارشگری مالی حساب‌های مستقل فعالیت‌های بازرگانی:
۶۹۲	 بخش پنجم - گزارشگری مالی در سطح واحد گزارشگر (دولت یا شهرداری‌ها)
۷۰۰	 تألیف کتاب بررسی تطبیقی مبانی قانونی نظارت مالی و حسابرسی مستقل
۷۲۷	 بخش سوم - مقایسه تطبیقی ویژگی‌های کلی و ساختاری دیوان‌های محاسبات

فصل هفدهم - تألیف کتاب کنترل‌های مالی داخلی در نهادهای بخش عمومی

۷۴۷	 مقدمه
۷۵۰	 بخش اول - فراز و فرود نظارت و کنترل‌های مالی در ایران
۷۷۰	 بخش دوم - قوانین محاسبات عمومی منتخب از پنج قاره جهان
۷۸۲	 بخش سوم - الگویی برای تدوین احکام لایحه محاسبات عمومی ایران

۸۰۱	 سخن پایانی
-----	------------------

مقدمه

اکنون که پس از ۵۲ سال خدمت در حوزه حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران به افتخار بازنشستگی نائل شده‌ام به این فکر افتادم که تجربه این سال‌ها را به رشته تحریر درآورم. هر چند که خود تمایل چندانی به این امر نداشتم اما برخی همکاران قدیمی بنده در وزارت امور اقتصادی و دارایی که از سوابق بنده اطلاع کافی داشتند و همکاران دانشگاهی که از خدماتی که در دانشگاه انجام داده بودم مطلع بودند، شوق انجام این کار را در من ایجاد کردند. دوران خدمت دولتی اینجانب در دو بخش متفاوت اما مرتبط باهم قابل نگارش است. بخش عمده خاطرات بنده مربوط به حدود ۲۵ سال خدمت در وزارت امور اقتصادی و دارایی است و بخش دوم آن به خدمت در جایگاه معلم دانشگاه اختصاص دارد. این در حالی است که در طول سال‌های خدمت در وزارت یادشده نیز در ساعت‌های غیراداری در دانشگاه‌های سطح تهران به تدریس دروس حسابداری مشغول بودم.

بخشی از دل نوشته‌های اینجانب مربوط به خاطرات دوره‌ای است که بر کار اجرایی در وزارت امور اقتصادی و دارایی اشتغال داشتم که به نوبه خود از فراز و نشیب خاصی برخوردار است. این درحالی است که بخش دیگری از این دل نوشته مرتبط با خدمات و وظایف علمی است که در دوران خدمت به عنوان عضو هیأت علمی دانشگاه انجام داده‌ام که به رغم بازنشستگی کماکان ادامه دارد. به بیان دیگر، هرچند ادامه خدمت بنده در دانشگاه علامه طباطبائی در قامت عضو هیأت علمی عمدتاً در حوزه حسابداری و حسابرسی بخش

ب نیم قرن با حسابداری و حسابرسی بخش عمومی ایران و جهان

عمومی بوده است اما با سوابق اجرایی بنده در دوران خدمت در وزارت اموراتصادی و دارایی نیز در ارتباط بوده است. در این نوشتار ابتدا مختصری از دوره کودکی و تحصیلات ابتدایی و متوسطه ارائه می‌شود و سپس به خاطرات دوران خدمت در وزارت یادشده از یک سو و دانشگاه علامه طباطبائی از دیگر سو، پرداخته خواهد شد.

یادآوری می‌شود مطالبی که در این کتاب آمده است تنها مربوط به سوابق علمی و اداری اینجانب است. این درحالی است که خدمات علمی و اداری که در طول این سال‌ها انجام داده‌ام جز با همکاری صمیمانه و فداکارانه همسر ارجمندم فریده خزلی میسر نبوده است. از این رو، به دلیل تخصصی بودن مطالب این کتاب، از ذکر جزئیات این همکاری و همدلی سخنی به میان نیامده است. افزون بر این، همراهی دو دختر دلبندم نیز به نوبه خود تأثیرگذار بوده است. در پایان برخود لازم می‌دانم از همکار ارجمندم جناب آقای محمدرضا حجتی که با صبر و حوصله وافر مطالب کتاب را به زیور تایپ آراسته‌اند تشکر و قدردانی کنم. بی تردید راهنمایی‌های بی‌دریغ دوست و همکار ارجمندم جناب آقای مهندس رضا دنیوی نیز تأثیر مثبت و درخورملاحظه‌ای داشته‌اند و بر غنای کار افزوده‌اند که سپاسگذار ایشان هم هستم.

دکتر جعفر باباجانی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی